

การเสริมสร้างธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย

Strengthening Good Governance of Thai Sangha Universities

พระครูปลัดวัชรพงษ์ วชิรปญโญ¹

PhraKhruPalad Watcharaphong Wachirapanyo

บทคัดย่อ (Abstract)

มหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทยที่ได้รับการยอมรับและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนบทบาทตามภารกิจมีอยู่ 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่พระมหากษัตริย์ไทยทรงสถาปนาเพื่อเป็นศึกษาเล่าเรียนของพระสงฆ์ สามเณรและคฤหัสถ์ย่อมเป็นที่คาดหวังให้ช่วยยกระดับการศึกษาทางพระพุทธศาสนาและวิชาชั้นสูงให้กับประชาชนได้เดินทางเส้นทางชีวิตที่ถูกต้องภายใต้ภารกิจ คือ การผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ การศึกษา วิจัยและพัฒนา ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม รวมทั้งพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ และการทำงานบำรุงพระพุทธศาสนา และศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งนั่นก็คือการนำหลักพุทธธรรมมาไปบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อช่วยในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกได้อย่างสมบูรณ์ภายใต้บริบทของพุทธอารยธรรมเจริญงอกงามมากยิ่งขึ้นทั้งนามธรรมและวัตถุธรรม เพราะฉะนั้น การนำหลักธรรมาภิบาลใช้เพื่อการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยจะต้องสอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐในฐานะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ได้แก่ หลักนิติธรรม มหาวิทยาลัยสงฆ์ต้องมีวินัยในองค์กรเพื่อการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ หลักคุณธรรม การส่งเสริมคุณธรรมความดีต่าง ๆ อย่างรอบด้านโดยเฉพาะความซื่อสัตย์สุจริตของสังคม หลักความโปร่งใส การบริหารงานทุกอย่างต้องมีความชัดเจน ตรวจสอบได้ และสามารถเปิดเผยข้อมูลด้วยความบริสุทธิ์ใจ หลักการมีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็นของบุคลากรและสังคมเพื่อความก้าวหน้าของมหาวิทยาลัย หลักความรับผิดชอบ มีความตระหนักรับผิดชอบต่อพันธกิจหลัก มีความเคารพความแตกต่างของสังคม และหลักความคุ้มค่า การใช้งบประมาณของรัฐต้องมีความประหยัด ลดการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ และช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลก

คำสำคัญ (Keywords): ธรรมาภิบาล; มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย

Received: 2023-01-25 Revised: 2023-02-14 Accepted: 2023-02-23

¹ วิทยาลัยสงฆ์น่าน เฉลิมพระเกียรติ ฯ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Nan Buddhist College. Corresponding Author
e-mail: tor.plongkhun@gmail.com

Abstract

There are 2 monastic universities in Thailand that are recognized and carry out various activities to drive the roles according to the mission, namely Mahachulalongkornrajavidyalaya University and Mahamakut Buddhist University. They are established by the Thai King to be the study center of monks, novices and lay people and expected to help raise the level of Buddhist education and higher profession for people to follow the right way of life under the mission of producing quality graduates, education, research and development. Promote Buddhism and provide academic services to society including monks, novices and lay people and maintenance of Buddhism and Thai culture. That is, the integration of Buddhist principles with modern science in order to help develop world citizenship completely under the context of Buddhist civilization to flourish both in the abstract and concrete ways. Good governance for the administration of Sangha Universities must be in line with the state's policy as an autonomous university, namely the rule of law. Sangha Universities must have discipline in their organization for compliance with laws, rules, regulations, and moral principles. The promotion of virtue and goodness in all aspects, especially the honesty of society and transparency. All management must be clear, verifiable, and information can be disclosed with good faith. Principles of participation, listen to opinions of personnel and society for the advancement of the university. Responsibility, be aware of responsibility for the main mission. There is respect for social differences. Lastly, values, the use of the state budget must be economical, reduce the use of various resources and help preserve the natural resources and the environment of the world.

Keywords: Good Governance; Thai Sangha University.

บทนำ (Introduction)

มหาวิทยาลัยสงฆ์ยุคเริ่มแรกอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ของรัชกาลที่ 5 แต่เมื่อพระองค์เสด็จสวรรคต ดูเหมือนมหาวิทยาลัยสงฆ์จะตกขอบ ไม่มีอนาคตและหาผู้สืบทอดยาก เมื่อตกมาถึงยุคที่เริ่มมีการเรียนการสอนผู้บริหารต้องต่อสู้ด้วยมือเปล่าและเสียสละท่านต่อสู้เพื่อให้ได้รับการ “ยอมรับ” ทั้งในทางนิตินัยและพฤตินัย ปัจจุบันมหาวิทยาลัยสงฆ์เมื่อมีสถานะต่าง ๆ ที่พึงมีพึงได้แล้วก็ต้องต่อสู้กับตัวเองให้มากขึ้น การพัฒนามหาวิทยาลัย การพัฒนานุเคราะห์เพื่อให้ถูกทิศถูกทางและในขณะเดียวกันต้องสนองตอบสังคมเทคโนโลยีให้ได้ประสิทธิภาพขั้นสูง” แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์กำลังประสบปัญหามากมายทั้งในแง่ทรัพยากรบุคคล ประชากร

งบประมาณ เทคโนโลยี นวัตกรรม วิจัย และสถานการณ์เฉพาะหน้า โดยปัจจุบันมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่งคือ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มจร) กับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร.) ที่ได้รับผลกระทบจากหลากหลายปัจจัยที่แตกต่างกันออกไป เช่น จำนวนผู้เรียนหายากขึ้นทั้ง บรรพชิตและคฤหัสถ์ ขณะที่โลกยุคโควิด-19 เปลี่ยนไป ทำให้วิถีแห่งการเรียนรู้การสอน ถูกปรับเปลี่ยนไปด้วย นิสิต นักศึกษานั่งนอนอยู่บ้านแต่สามารถพบศาสตราจารย์ชั้นนำในมหาวิทยาลัยชื่อดังทั่วโลก แปลว่า คู่แข่งขยายวงกว้างมากขึ้น ขณะที่รายได้จากรัฐลดลง มหาวิทยาลัยที่ขอรับงบประมาณจากรัฐ จะมีสัดส่วนที่จะต้องถูกลดงบประมาณลงมีความเป็นไปได้สูง เมื่อรายได้ในส่วน ของมหาวิทยาลัยถดถอย ผู้เรียนลดลง การแข่งขันมากขึ้น เศรษฐกิจฝืดเคือง รายได้จากการจัดเก็บ การบริจาค และผลประโยชน์อื่นใดก็ย่อมได้รับผลกระทบไปด้วย แต่แบกรับภาระเพิ่มมากขึ้น ทั้ง ค่าใช้จ่ายของมหาวิทยาลัย ทั้งความคาดหวังจากภาครัฐและคนทั่วไป (พระเมธีธรรมาจารย์, ออนไลน์)

เพราะฉะนั้น การบริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งจะต้องปรับตัวไปสู่โลกทัศน์ใหม่ที่สามารถยืนหยัดสู่แรงลงแห่งการเปลี่ยนแปลงได้อย่างสง่างามผ่านกลไกและตัวแปรที่สำคัญเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและคุณค่าในตนเองโดยเฉพาะความชัดเจนในพันธกิจหลัก ได้แก่ การผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ การศึกษา วิจัยและพัฒนา ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม รวมทั้ง พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ และการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา รวมทั้งศิลปวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่และสร้างการยอมรับให้มากขึ้นซึ่งอาจจะเป็นทางรอดที่สามารถต่อรองอำนาจและประโยชน์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในอนาคตภายใต้บริบทของการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยที่มีหลักธรรมาภิบาล คอยควบคุมและเปิดทางสะดวกเพื่อโอกาสอยู่รอดในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ทางสำนักงาน นายกรัฐมนตรีได้กำหนดระบบการสร้างบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ไว้ 6 ประการได้แก่ หลักนิติธรรม ฝ่ายการบูรณาการรอบใหญ่กับวินัยสงฆ์ที่มอบคุณค่าแห่งศักดิ์ศรีในการปฏิบัติงานเพื่อความเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ได้อย่างชัดเจนหลักคุณธรรม ต้องส่งเสริมคุณธรรมความดีต่าง ๆ ของมนุษย์โดยเฉพาะความซื่อสัตย์สุจริตให้เห็นภาพที่ติดตาให้เกิดความโดดเด่นในสังคมไทย และสังคมโลก หลักความโปร่งใส สร้างความชัดเจนและลดข้อสงสัยของสังคมในเชิงการบริหาร จัดการองค์กรที่รับงบประมาณสามารถตรวจสอบได้ และสามารถเปิดเผยข้อมูลด้วยความยบยริสุทธิ ใจ หลักการมีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็นของบุคลากรและสังคมเพื่อความก้าวหน้าของมหาวิทยาลัยสงฆ์ หลักความรับผิดชอบต่อสังคม มีความตระหนักรับผิดชอบต่อพันธกิจของตนเองอย่าง เคร่งครัด มีความเคารพความแตกต่างของสังคม และหลักความคุ้มค่า การใช้งบประมาณของรัฐต้อง มีความประหยัด ลดการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ และช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ โลก

เพราะฉะนั้น กฎเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองในปัจจุบันตกอยู่ภายใต้บริบทของหลัก ธรรมาภิบาลเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการบริหารองค์กรที่ดีโดยเฉพาะในรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540, พ.ศ. 2550 และ 2560 ให้ความสำคัญอย่างมากที่ปรากฏใน หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐระบุไว้ในมาตรา 65 ว่า รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการ

พัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมาย (คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560) ซึ่งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจึงจำเป็นต้องการบริหารองค์กรไปตามบทบัญญัติภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 มาตรา 65 แต่ถึงอย่างไรก็ตามหากย้อนกลับไปมองถึงวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยทั้งสองแห่งจะทราบได้ว่า การจัดการศึกษาเพื่อการสร้างคนให้เกิดความสมบูรณ์มากขึ้นผ่านระบบการศึกษาที่นำเอาพุทธธรรมไปบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ได้อย่างลงตัว อันเป็นใบเบิกทางที่สามารถก่อรูปธรรมและโอกาสของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ให้เกิดความเชื่อมั่นและสร้างโอกาสให้กับประชาชนทุกกลุ่มวัยได้เข้าถึงแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาต่อไป

วิสัยทัศน์และพันธกิจของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทบาทของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีอยู่ 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่พระมหากษัตริย์ไทยทรงสถาปนา เป็นสถาบันการศึกษาของพระภิกษุสามเณรและบุคคลทั่วไปให้เข้ามาศึกษาและปฏิบัติตามเงื่อนไขก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาทั้งระดับประกาศนียบัตร ระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอกที่มีการพัฒนาหลักสูตรล้วนต้องอยู่ภายใต้ของคุณลักษณะการปฏิบัติธรรมทั้งหมดทำให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ไม่สามารถสร้างข้อได้เปรียบนี้ได้นั่นก็เพราะพระพุทธศาสนามุ่งเน้นเรื่องการปฏิบัติธรรมมากกว่าการสร้างความรู้แบบโลกให้ได้รับรู้ถึงคุณลักษณะทางธรรมชาติภายใต้ของชีวิตมนุษย์อีกซึ่งหากจะมองไปแล้วจะพบว่า มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้เติมเต็มความสมบูรณ์แบบให้กับมนุษย์ทางจิตใจและจิตวิญญาณเพราะมีจุดเด่นอย่างนี้จึงทำให้มหาวิทยาลัยถูกจัดกลุ่ม 4 ได้แก่ กลุ่มการพัฒนาปัญญาและคุณธรรมด้วยหลักศาสนา (กฎกระทรวงการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาพ.ศ. 2564) โดยมองถึง 1) มุ่งพัฒนาบัณฑิตให้เป็นผู้มีสติ ปัญญา และคุณธรรม ด้วยการจัดการเรียนการสอน ที่ผสมหลัก

ศาสนากับหลักวิชาการ 2) ให้ความสำคัญกับการวิจัยและการสร้างนวัตกรรมโดยยึดหลักศาสนาปรับใช้หลักศาสนาให้เหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนไป และสร้างหลักวิชาการที่สอดคล้องกับหลักศาสนาเป็นทางเลือกคู่กับ หลักวิชาการของประเทศตะวันตก 3) นำหลักธรรมคำสอนของศาสนาต่าง ๆ มาชี้นำสังคมโดยมุ่งพัฒนาจิตใจ สติ ปัญญา และพฤติกรรมของประชาชนเพื่อให้เกิดสันติสุขและความสามัคคีของคนในชาติ (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา, 2564) ดังนั้นทำให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2 จึงต้องปรับตัวและปรับวิสัยทัศน์ใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับประกาศดังกล่าว

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยก่อตั้งขึ้นตามพระราชปราชญ์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงสถาปนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 2430 เพื่อเป็นสถาบันการศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ภายใต้ปรัชญาของมหาวิทยาลัยที่ว่า “จัด

การศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม” เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อ พระพุทธศาสนา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555 : ก) ทั้งนี้ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยได้ทำหน้าที่เป็นเสาหลักของกิจการคณะสงฆ์ไทยในหลายด้าน พร้อมกันนั้นก็ทำหน้าที่เป็นผู้นำด้านจิตใจของสังคมประเทศชาติ ทำกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่คนในชาติมาอย่างต่อเนื่อง (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, มปป. : 10) โดยมีวิสัยทัศน์ในแผนพัฒนามหาวิทยาลัย ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ว่า

“มหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่
และสร้างพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม”

และมีพันธกิจ 4 ประการ (กองแผนงาน สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2565 : 9) ได้แก่

ประการที่ 1 ผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ โดยคำนึงถึงอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของการเป็นมหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่การเป็นมหาวิทยาลัยกลุ่มพัฒนาปัญญาและคุณธรรมด้วยหลักศาสนา โดยกระบวนการผลิตบัณฑิตจะบูรณาการร่วมกับพันธกิจด้านการวิจัยและพัฒนา ด้านการบริการวิชาการ และด้านทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเพื่อผลิตบัณฑิตให้มีสติปัญญาและคุณธรรม ตามพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัย ได้แก่ สติปัญญาและคุณธรรม หมายถึง ความรอบรู้วิชาการด้านพระพุทธศาสนา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมตามหลักอริยวชิรา 5 ประกอบด้วย ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญาและมีผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

ประการที่ 2 วิจัยและพัฒนา หมายถึง พัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน การบริการวิชาการ และการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เน้นการพัฒนาองค์ความรู้ในพระไตรปิฎกโดยวิธีสหวิทยาการแล้วนำองค์ความรู้ที่ค้นพบมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาศีลธรรมและจริยธรรมของสังคม รวมทั้งพัฒนาปัญญาและคุณธรรม การพัฒนาคุณภาพงานวิชาการด้านพระพุทธศาสนาโดยความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

ประการที่ 3 ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม หมายถึง ส่งเสริมให้บุคลากรและ นิสิต มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีจิตอาสา ความเจริญงอกงามทางสติปัญญาและคุณธรรม การมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ พัฒนาการบริการวิชาการที่เกิดจากประสบการณ์การปฏิบัติงานของบุคลากรและนิสิตร่วมกับภาคีเครือข่ายการบริการวิชาการในระดับชาติ ภูมิภาค และนานาชาติ

ประการที่ 4 ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม หมายถึง ร่วมกับภาคีเครือข่าย ชุมชน วัด ท้องถิ่น หรือเครือข่ายความร่วมมือในต่างประเทศ

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ขยับขีดความสามารถในการบริหารจัดการไปสู่ภาคปฏิบัติได้มากขึ้นหากมองถึงทั้งวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ตอบสนองต่อความต้องการ

และการแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดที่โลกกำลังต้องการให้ศาสนาเข้ามาช่วยในการยกระดับคุณค่าของชีวิตที่ตรงกับเป้าหมายที่ควรจะเป็น อีกทั้งการมองถึงเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันต่างทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศเพื่อคำสอนพระพุทธศาสนาไปหยั่งรากลึกไปในจิตวิญญาณของมนุษย์สืบไป

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

“มหามกุฏราชวิทยาลัย” ได้รับการสถาปนา (จัดตั้ง) ขึ้นโดยพระบรมราชานุญาตในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2436 (ร.ศ.112) ซึ่งเป็นวันคล้ายกับวันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 และได้พระราชทานนามว่า “มหามกุฏราชวิทยาลัย” ทรงตั้งวัตถุประสงค์เพื่อเป็นที่เล่าเรียนศึกษาพระปริยัติธรรมของภิกษุสามเณร ได้เปิดทำการสอนในรูปแบบของมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2498 หลังจากนั้นได้พัฒนามาเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐได้นามใหม่ว่า “มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” โดยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ทรงมีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยและให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นเรียกว่า “พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540” กล่าวได้ว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เป็นนิติบุคคล และเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ มีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาที่กว้างกว่าเดิม คือ ให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริมและให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ รวมทั้งทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งปัจจุบันแผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2564 –2568) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ความว่า

“ร่วมพัฒนาพลเมืองโลก ด้วยการผสานแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาที่มั่นคง
ให้ดำรงอยู่ในฐานะโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาของมนุษย์ในอนาคต”

และมีพันธกิจดังนี้ ให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริมและให้บริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์รวมทั้งการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยมีวัตถุประสงค์ 5 ประการได้แก่

ประการที่ 1. ผลิตบัณฑิตที่เป็นคนดีมีความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวทางพระพุทธศาสนาทั้งในระดับชาติและนานาชาติมีความเป็นผู้นำและสร้างสังคมไทยให้เป็น “สังคมแห่งภูมิปัญญา การเรียนรู้และเป็นศูนย์กลาง ทางวิชาการพระพุทธศาสนาเถรวาท”

ประการที่ 2. พัฒนาองค์ความรู้ผลิผลงานวิจัย และวิชาการ สร้างสรรค์นวัตกรรม บูรณาการศิลปวัฒนธรรมเพื่อ นำพาสังคมด้วยองค์ความรู้บนวิถีธรรมตามศาสตร์สาขาของตน อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมโลกในที่สุด

ประการที่ 3. เผยแผ่องค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านพระพุทธศาสนาที่แท้จริง ให้แก่พลเมืองโลก สืบสานส่งต่อโดยศาสนทายาท ที่เข้มแข็ง แดกฉานในพระธรรมขององค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ให้ดำรงทรงไว้ในฐานะสมบัติที่ล้ำค่าของโลก

ประการที่ 4. บริการวิชาการ บริการสังคม ด้วยสรรพกำลัง และทุกองคาพยพของพระพุทธศาสนาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่เจริญวัฒนาสถาพรเป็นประจักษ์ชัดเจนต่อสังคมไทยและสังคมโลก

ประการที่ 5. สร้างพลวัตในการพัฒนามหาวิทยาลัยและเครือข่ายภาคีพุทธฯ ให้มีโครงสร้างระบบ และกระบวนการ บริหารจัดการที่มีคุณภาพ เน้นการควบคุมกระบวนการสำคัญสู่ผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิผล ประสิทธิภาพ คุ่มค่า และสมประโยชน์

ดังนั้นแนวทางหลักแห่งการพัฒนา (Strategic Issues) ในรอบ 5 ปี มุ่งเน้นพัฒนามหาวิทยาลัยให้บรรลุเป้าประสงค์สูงสุด (Ultimate Goals) ที่สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ ในการเป็นมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาและเป็นประตูสู่แก่นแท้ของพระสัทธรรม แห่งวิถีแห่งการพัฒนา (Strategies) เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามวิสัยทัศน์และแนวทางการพัฒนา จึงกำหนดแก่นแห่งการพัฒนา(Key Strategic Areas) เป็น 5 ด้าน คือ ปรัชญา ประยุต์ ปฏิบัติ ปฏิบถ และปฏิรูป ในแต่ละด้านมีวิถีแห่งการพัฒนา(Strategies) และเจตนา (Strategic Objectives) ดังตารางนี้

ตารางที่ 1 วิถีแห่งพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

แก่น Key Strategic Area	วิถี Strategy	เจตนา Strategic Objective
ปรัชญา	วิถี ที่ 1 สืบสาน ส่งต่อ ต่อยอด	1.ก. มุ่งประดิษฐาน พระพุทธศาสนา ให้มั่นคงในแผ่นดินไทยเพื่อเผยแผ่ให้กว้างไกลไปทั่วโลก
ประยุต์	วิถี ที่ 2 ผสาน สร้างสรรค์ อย่างลึกซึ้ง	2.ก. พระพุทธศาสนาได้ยกระดับ และเคียงคู่ไปกับสรรพวิทยาของมวลมนุษย์ เพื่อให้องค์ภูมิแห่งพุทธปัญญาปรากฏอยู่ท่ามกลาง ความเป็นเลิศของสรรพวิชา
ปฏิบัติ	วิถี ที่ 3 ค้นหา “ตน” เติม “คน” เสริมสร้าง “สังคม”	3.ก. นำทาง ยกระดับ และพัฒนาจิตใจชาวโลกสู่การเป็นมนุษย์อีกครั้งเพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ก่อให้เกิดเป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งมีภูมิคุ้มกัน มีจิตวิญญาณและสติปัญญา แบบวิถีพุทธ
ปฏิบถ	วิถี ที่ 4 ฟื้นฟู เยียวยา น าวา กลับสู่ ความสว่าง สงบ	4.ก. ร่วมเติมเต็ม และเสริมพลัง แก่สังคมทุกภาคส่วนที่อ่อนล้าพลัด หลงเพื่อให้สมาชิกในสังคมฟื้นคืนกลับสู่ความเข้มแข็ง ทางจิตวิญญาณ เกิดความมั่นคงยืนหยัด และก้าวเดินต่อไปอย่าง

		ยั่งยืนในทิศทางที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม
ปฏิรูป	วิถี ที่ 5 พลิก เปลี่ยน ปรับ รับ การเปลี่ยนแปลง	5.ก. พัฒนาองค์กร แบบก้าวกระโดดในทุก องคาพยพทั้งบทบาท โครงสร้าง กระบวนการ การบริหาร และทรัพยากรเพื่อเป็นองค์กร อนาคตแห่งความรู้และภูมิปัญญาที่ร่วมพัฒนา อนาคตของสังคมไทยและสังคมโลก ซึ่งสามารถ ปรับตัวได้ทัน ต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและรุนแรงใน อนาคต

กล่าวได้ว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งมีสัมพันธภาพอันดีระหว่างพระพุทธศาสนา กับสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยมาอย่างยาวนานที่ทรงไว้วางใจให้สถาบันพระพุทธศาสนาจัดการศึกษา เพื่อหล่อผลเมืองให้มีความสุขภายใต้หลักธรรมแห่งความรุ่งเรืองจนมาถึงปัจจุบันได้กลายรูปแบบ องค์กรในกำกับของรัฐ ได้รับการจัดสรร งบประมาณและกำหนดตัวชี้วัดต่าง ๆ ตามเงื่อนไขของ กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม จึงถึงได้ว่าต้องปฏิบัติตามระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ทำให้ความ โดดเด่นและการผสมผสานระหว่างหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กับหลักธรรมาภิบาลสอดคล้องรับกัน อย่างเหมาะสมมากขึ้น

การเสริมสร้างธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย

มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยทั้งสองแห่งอยู่ในลักษณะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ สังกัด กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรมและอยู่ภายใต้ระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และระเบียบ อื่น ๆ ที่ไม่แตกต่างไปจากหน่วยงานภาครัฐ เพราะได้รับการจัดสรรงบประมาณทำให้มหาวิทยาลัย สงฆ์จำเป็นต้องปรับตัวและปรับเปลี่ยนบริบทการบริหารจัดการองค์กรไปสู่ตัวชี้วัดความสำเร็จของ รัฐมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะแผนพัฒนามหาวิทยาลัยที่กำหนดไว้ทั้งวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ ต่าง ๆ เพื่อการบรรลุเป้าหมายในรอบ 5 ปีข้างหน้า แต่ถึงอย่างไรก็ตามวิสัยทัศน์จะบรรลุได้นั้นก็ ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการองค์กรหรือปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลหรือไม่ ซึ่งจะต้องวิเคราะห์ทิศทางและเงื่อนไขต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกันเพื่อเสริมสร้างธรร มาภิบาลของมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยดังต่อไปนี้

ประการที่ 1 การเสริมสร้างหลักนิติธรรม การบริหารกิจการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ต้องมี วินัยในองค์กรเพื่อการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ เพราะภาพลักษณ์หลักใหญ่ ใจความสำคัญของมหาวิทยาลัยสงฆ์ได้เข้าไปในส่วนของความเป็นแบบแผนการปฏิบัติตัวของพระสงฆ์ ตามพระธรรมวินัยหากฝ่าฝืนต้องได้รับโทษ 3 นัย ได้แก่ 1.ต้องได้รับโทษทางศาสนา 2.ต้องได้รับ

โทษทางกฎหมาย และ3.ต้องได้รับโทษตามหลักกรรม (พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล, 2559 : 343) แต่ถึงอย่างไรก็ตามความมั่นคงและการรักษาพระธรรมวินัยของผู้บริหารและบุคลากรทั้งย่อมเห็นทิศทางที่สอดคล้องกับหลักนิติธรรมโดยธรรมชาติจึงทำให้มหาวิทยาลัยสงฆ์สามารถสร้างความเชื่อมั่นภายใต้บริบทของการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ได้ไม่ยากนัก แต่ถึงอย่างไรก็ตามการปฏิบัติตามดังกล่าวอาจจะต้องสร้างความชัดเจนต่อเป้าหมายได้ด้วยทั้งนี้ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์อาจจะต้องเน้นย้ำและตระหนักไปยังคณะต่าง ๆ รวมทั้งสถาบันในสังกัดให้ยึดถือสิ่งนี้เป็นสำคัญ เพราะมีประเด็นเหล่านี้ในทางร้ายอาจทำลายภาพลักษณ์ความเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ลงไปหรือด้อยค่าความเป็นองค์กรสงฆ์ตามไปด้วย

ประการที่ 2 การเสริมสร้างหลักคุณธรรม การส่งเสริมคุณธรรมความดีต่าง ๆ อย่างรอบด้านโดยเฉพาะความซื่อสัตย์สุจริตของสังคม เป็นอีกหนึ่งหลักที่สะท้อนความเป็นมหาวิทยาลัยในกลุ่มที่ 4 คือ การพัฒนาปัญญาและคุณธรรมด้วยหลักศาสนา เพราะศาสนาเป็นตัวแทนของคุณความดีทั้งปวงโดยเฉพาะความซื่อสัตย์สุจริต 3 ได้แก่ กายสุจริต วาจาสุจริต และมโนสุจริต (ขุ.ม. (ไทย)29/256/430)ที่มหาวิทยาลัยสงฆ์พยายามส่งเสริมให้องค์กรเป็นองค์กรที่สะอาดปราศจากการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กร รวมทั้งหลักคุณธรรมอื่น ๆ ที่สามารถนำไปสู่กิจกรรมทางสังคม เช่น หลักพรหมวิหารธรรม หลักสังคหวัตถุธรรม หลักอปริหานิยธรรม เป็นต้น ซึ่งหลักธรรมเหล่านี้ล้วนแล้วที่ส่งไปยังกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ให้กับมหาวิทยาลัยสงฆ์มีตัวตนบนสถาบันการศึกษาของประเทศไทย และสถาบันการศึกษาทางพระพุทธศาสนาโลก เพราะฉะนั้น หลักคุณธรรมแม้ว่าจะอธิบายในเชิงรูปธรรมได้ยากแต่ก็สามารถนำไปรณรงค์พัฒนาคนในสังคมได้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น เช่น โครงการปฏิบัติธรรม ฯ โครงการรักษาศีลธรรม โครงการจิตอาสา เป็นต้น โครงการเหล่านี้ล้วนแล้วสามารถสร้างพื้นที่คุณธรรมให้กับมหาวิทยาลัยสงฆ์ได้เป็นอย่างดี

ประการที่ 3 การเสริมสร้างหลักความโปร่งใส การบริหารงานทุกอย่างต้องมีความชัดเจนตรวจสอบได้ และสามารถเปิดเผยข้อมูลด้วยความบริสุทธิ์ใจในการปฏิบัติงานทุกอย่างสามารถที่จะให้องค์กรตรวจสอบต่าง ๆ เข้าตรวจสอบได้ตลอดเวลาซึ่งส่วนมากจะประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 ด้านนโยบาย/ผู้บริหาร และความพยายาม/ริเริ่มของมหาวิทยาลัยในการสร้างความโปร่งใส เช่น มีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับความโปร่งใส บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเรื่องความโปร่งใสในส่วนราชการสังกัดรัฐสภา และความพยายาม/ริเริ่มในการสร้างความโปร่งใส มิติที่ 2 ด้านความเปิดเผย การมีระบบตรวจสอบภายในและการมีส่วนร่วม เช่น การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร การมีมาตรฐานการให้บริการประชาชนและประกาศให้ทราบ การมีระบบตรวจสอบภายในที่ดำเนินการตรวจสอบมากกว่าเรื่องเงินและบัญชี การเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานและผลการประเมินตนเองต่อสาธารณะ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติราชการ และการจัดให้มีกลไกการติดตามและตรวจสอบแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณ มิติที่ 3 ด้านการใช้ดุลยพินิจ เช่น การลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน การใช้ดุลยพินิจในการบริหารทรัพยากรบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล และการมีระบบบริหารความเสี่ยงด้านความโปร่งใส และมิติที่ 4 ด้านการมีระบบ/กลไกจัดการรับเรื่องร้องเรียน เช่น การมีหน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินการต่อเรื่อง

ร้องเรียน การมีช่องทางในการรับเรื่องร้องเรียนที่หลากหลาย และการมีระเบียบปฏิบัติในการดำเนินการต่อเรื่องร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ (คณะทำงานจัดทำนโยบายและมาตรฐานความโปร่งใสของส่วนราชการสังกัดรัฐสภา, 2558 : 12-12) ดังนั้น ความโปร่งใสเป็นสร้างบรรทัดฐานความซื่อสัตย์สุจริต และลดข้อกังขาให้กับสังคมนั่นเอง สมเด็จพระบรมพุทโธวาทที่ว่า “ธมมญฺเรสุจฺริต” บุคคลควรปฏิบัติธรรมคือหน้าที่ให้สุจริต”ในการปฏิบัติหน้าที่เช่นนี้ คนไทยทุกคนควรตั้งใจปฏิบัติหน้าที่อย่างสุดความสามารถโดยไม่มีการละทิ้งหน้าที่ ไม่บกพร่องในหน้าที่ ไม่ก้าวถอยหน้าที่ และไม่ทุจริตต่อหน้าที่ (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2563 : 8)

ประการที่ 4 การเสริมสร้างหลักการมีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็นของบุคลากรและสังคมเพื่อความก้าวหน้าของมหาวิทยาลัย เป็นอีกหนึ่งหลักที่สะท้อนถึงความมีใจกว้างและการลดตัวตนเพื่อสร้างทางเลือกใหม่ที่ดีรองรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรทุกลบที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของสังคมในการเข้ามาเสนอแนะ และชี้แนะทางการปฏิบัติงานหรือการบริหารงานให้กับผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ในข้อจำกัดของตนเองที่ยังไม่สามารถวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะการใช้หลักอุปทานิยธรรม 7 ประการ ได้แก่ หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ พร้อมเพรียงกันประชุม ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ เคารพเชื่อฟังประธาน เคารพสิทธิเสรีภาพสตรี และเคารพสักการบูชาเจดีย์หรือปกป้องผู้มีคุณธรรม (อง.สทศก. (ไทย) 23/10/18) เพราะการมีส่วนร่วมถือว่าเป็นจุดประกายภาพมมิตขององค์กรที่สามารถสะท้อนถึงจุดอ่อน และปัญหาที่มีอยู่ในมหาวิทยาลัยสงฆ์ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้หากสังคมหรือบุคลากรไม่สามารถมีช่องทางหรือสื่อสารไปยังผู้บริหารได้โดยตรงย่อมทำให้มหาวิทยาลัยสงฆ์เสียประโยชน์ที่ควรจะได้รับในการพัฒนาองค์กรตนเอง ดังนั้น หลักการมีส่วนร่วมที่ถูกำหนดไว้จะต้องเป็นตัวเร่งความเติบโตทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรมและการลดความเป็นตัวตนลงไปได้มากที่สุดซึ่งนั่นก็คือ การใช้หลักโลกธิปไตยในการบริหารมาผนวกกับหลักธรรมาธิปไตยในยุคปัจจุบันที่เล็งเห็นเป้าหมายเชิงวิสัยทัศน์ได้อย่างตรงต่อความต้องการ

ประการที่ 5 การเสริมสร้างหลักความรับผิดชอบ มีความตระหนักรับผิดชอบต่อพันธกิจหลัก มีความเคารพความแตกต่างของสังคม มีผลต่อสังคมค่อนข้างมากเพราะคำว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility: SR) คือ ความรับผิดชอบขององค์กร ต่อผลกระทบที่เกิดจากการตัดสินใจและกิจกรรม (รวมถึงผลิตภัณฑ์ บริการ และกระบวนการ) ขององค์กรต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ที่ปฏิบัติอย่างโปร่งใสและมีจริยธรรม (สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสไอ (MASCI) , มปป. : 1) ดังนั้น หากจะกล่าวโดยหลักแห่งความรับผิดชอบ เป็นการป้องกันอันตรายที่เกิดจากการบริหารองค์กรอันมีผลกระทบต่อชุมชน และสังคมภายนอกไม่ว่าจะด้วยการตัดสินใจหรือการบริการอย่างหนึ่งอย่างใดก็ตามล้วนต้องเกี่ยวข้องกับองค์กรหรือบุคคลภายนอกแต่จะมีวิธีใดที่จะสามารถป้องกันได้ ในทางหลักธรรมจะพบหลักธรรมลักษณะหลากหลายหมวด เช่น หลักสังคหวัตถุธรรม (อง.จตุกก. (ไทย) 21/78/123) เป็นหลักที่ช่วยในการผสมผสานองค์กรกับสังคมเข้าด้วยกัน คอยช่วยเหลือเกื้อกูล ประคับประคองสังคมให้เดินตามทางที่ถูกต้อง ประกอบด้วย ทาน การให้หรือการบริจาคสิ่งของหรืองบประมาณให้กับชุมชนและประชาชนทั่วไปในเวลาที่เหมาะสม ปิยะวาจา การใช้วาจาหรือการสื่อสารที่ส่งผลให้เกิดกำลังใจในการดำรงชีวิตอย่างถูกต้อง อตถจริยา การบำเพ็ญ

สาธารณะประโยชน์ สาธารณะกุศลและช่วยแก้ไขปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้กับชุมชนและสังคม และสมานัตตตา การยึดมั่นในหลักการ ความประพฤติ สัมพันธภาพ และกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยสงฆ์แบบเสมอต้นเสมอปลายต่อชุมชนและสังคม ดังนั้น มหาวิทยาลัยสงฆ์จะแสดงความรับผิดชอบต้องสร้างหลักประกันการมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างหน่วยงานกับหน่วยงาน หรือระหว่างหน่วยงานกับชุมชนและสังคมอย่างรอบด้าน

ประการที่ 6 การเสริมสร้างหลักความคุ้มค่า การใช้งบประมาณของรัฐต้องมีความประหยัด ลดการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ และช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลก โดยเฉพาะปัจจัยการบริหารงบประมาณที่ต้องเน้นความคุ้มค่า หมายถึง ประโยชน์หรือผลเสียทางสังคม และประโยชน์หรือผลเสียอื่นซึ่งไม่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้ด้วย (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีพ.ศ. 2546) เพราะเมื่อองค์กรมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นการเป็นประโยชน์และต้องการสร้างศรัทธาต่อสมาชิกให้เกิดขึ้นทางพระพุทธศาสนาจะใช้หลักโศกวิภาค 4 (ที.ปา. (ไทย) 111/265/210-212) เรียกว่า หลักจัดสรรทรัพย์ คือ ส่วนที่ 1 นำมาเป็นรายจ่ายประจำเพื่อดูแลองค์กรและบุคลากรให้ได้รับความสุข ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 นำไปลงสู่กิจกรรมตามแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเพื่อต่อยอดผลกำไรในเชิงสังคมและพุทธบริษัท และส่วนที่ 4 เก็บเข้าไว้ในกองทุนต่าง ๆ เพื่อเป็นทุนการบริหารจัดการองค์กรในอนาคต นอกจากนี้ หลักความคุ้มค่ายังรวมไปถึงปัจจัยการบริหารอื่น ๆ เช่น การบริหารคน การบริหารวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การบริหารเครื่องมือเครื่องจักร และเครื่องมือสำหรับการบริหาร เป็นต้น ย่อมต้องสร้างหลักประกันความคุ้มค่าในฐานะเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ของไทย

กล่าวได้ว่า การเสริมสร้างธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยจะมีภาพลักษณ์ที่ดีได้นั้นจะต้องอาศัยการปฏิบัติงานและการบริหารที่ถูกปกคลุมไปด้วยหลักธรรมาภิบาลที่กำหนดด้วยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในหลายประเด็นทำให้ผู้บริหาร บุคลากร และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยต้องทำงานอย่างหนักเพื่อรักษาภาพลักษณ์และความมีประสิทธิภาพให้ปรากฏแก่สายตาของสังคมที่คาดหวังให้มหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นตัวแทนของคุณความดีทั้งหลายที่ช่วยให้สังคมเห็นคุณค่าในตัวเอง จนสามารถผ่านพ้นวิกฤติปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาความไม่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม ปัญหาด้านการมีส่วนร่วม ปัญหาด้านความไม่รับผิดชอบต่อส่วนรวมและปัญหาความไร้ประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรภายในประเทศ ทั้งหากมหาวิทยาลัยสามารถค้นหาแนวทางและค้นพบจิตสำนึกที่แท้จริงจะทำให้เกิดระบบเสริมสร้างธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ในอนาคต

บทสรุป

มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยถือได้ว่าเป็นส่วนราชการที่ต้องปฏิบัติตามและเงื่อนตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีพ.ศ. 2546 และกฎหมายอื่น ๆ มากมาย รวมทั้งต้องประพฤติปฏิบัติงานเงื่อนไขของหลักการทางพระพุทธศาสนาที่บางหลักจะสอดคล้อง

รับกันได้ บางหลักการต้องอาศัยการประยุกต์ บางหลักการต้องอาศัยการอธิบายเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจในการบริหารจัดการองค์ แต่ถึงอย่างไรก็ตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ประการได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่าจะสามารถเติมเต็มด้วยการนำหลักพุทธธรรมไปเสริมสร้างให้กับกิจกรรมการบริหารของมหาวิทยาลัยสงฆ์ได้ดำเนินไปตามกรอบวิสัยทัศน์และพันธกิจได้อย่างเข้มแข็งและสามารถนำเสนอภาพลักษณ์ที่ดีต่อสาธารณชนโลกได้ในความเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่เป็นตัวแทนของคุณความดีทั้งหลายหรือเป็นเงาของพระพุทธศาสนาที่ยังคงรักษาความดีดุจเกลือกรักษาความเค็มฉ่ำนั้น

มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยในฐานะเงาของคณะสงฆ์ย่อมต้องชัดเจนในการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งตรงและทางอ้อมอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยหลักการต่าง ๆ เช่น หลักพระวินัยนำไปใช้กับหลักนิติธรรม หลักสุจริตนำไปใช้กับหลักคุณธรรมและหลักความโปร่งใส หลักอปริหานิยธรรมนำไปใช้กับหลักการมีส่วนร่วม หลักสังคหวัตถุธรรมนำไปใช้กับหลักความรับผิดชอบและหลักโภควิชาคนำไปใช้กับหลักความคุ้มค่า หรือสามารถนำไปอื่น ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทพื้นที่ของแต่ละมหาวิทยาลัยก็สามารถเลือกใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การนำหลักธรรมดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนตามกรอบวิสัยทัศน์และพันธกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มของมหาวิทยาลัยที่สามารถจุดไฟแห่งคุณธรรมและคุณความดีตามหลักศาสนาได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง (References)

- กองแผนงาน สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2565). *แผนพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระยะที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- คณะกรรมการจัดทำนโยบายและมาตรฐานความโปร่งใสของส่วนราชการสังกัดรัฐสภา. (2558). *คู่มือการปฏิบัติตามมาตรฐานความโปร่งใสและแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานความโปร่งใสของส่วนราชการสังกัดรัฐสภาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558*. สำนักงานรัฐสภา.
- คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2563). *พหุการกล่าวด้วยความรู้สึกสามัคคีมีอุปการะมาก*. ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระเมธีธรรมาจารย์. 2 *มหาวิทยาลัยสงฆ์ปัญหาเพียบ รายได้ลด ผู้เรียนน้อย สถานะสิ้นคลอนเหตุไม่ทันเทคโนโลยี*. สืบค้น 20 มกราคม 2566, จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/2041511>
- พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล. (2559). *พระวินัย: กฎหมายพระสงฆ์*. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา. 10(1), 339-345.

- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา. (2564). กฎกระทรวงการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2564 ตามกฎกระทรวง อว. กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2555). คู่มือปฏิบัติงานการบูรณาการพันธกิจ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (มปป.). สถานะ บทบาทและทิศทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2563). แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2564 –2568). มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2564). กฎกระทรวงการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาพ.ศ. 2564. เล่ม 138. ตอนที่ 21 ก. หน้าที่ 2. วันที่ 25 มีนาคม 2564.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2546). พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546. (120) ตอนที่ 100 ก. วันที่ 9 ตุลาคม 2546.
- สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ (MASCI). (มปป.). แนวทางการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม (Guidance on Social Responsibility). สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ.
- สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2542). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. สำนักงานนายกรัฐมนตรี.